

**PSIXOLOGIYANING JAMIYATDAGI HAMDA INSON
HAYOTIDAGI O‘RNI VA AHAMIYATI**

Kasimova Dilfuza Bag'bekovna

*Xorazm viloyati Xazorasp tumani MMTB tasarrufidagi 34-umumta'lim
maktabi amaliyotchi psixologi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada psixologiya fanining jamiyatdagi o‘rni, inson hayotidagi ahamiyati hamda uning turli sohalardagi qo‘llanilishi yoritilgan. Shuningdek, psixologiyaning shaxs rivoji va ijtimoiy munosabatlarga ta’siri tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: psixologiya, jamiyat, shaxs, ruhiy holat, xulq-atvor, muloqot, stress, rivojlanish, motivatsiya, ijtimoiy muhit.

KIRISH

Psixologiya — bu insonning ruhiy jarayonlari, hissiyotlari, fikrlashi va xulq-atvorini o‘rganadigan fan.

Oddiy qilib aytganda, bu — inson qanday o‘ylaydi, his qiladi va harakat qiladi — shuni o‘rganadigan soha.

Psixologiya quyidagilarni o‘rganadi:

- insonning hissiyotlari (quvonch, qo‘rquv, g‘azab va boshqalar);
- tafakkuri va fikrlashi;
- xulq-atvori va odatlari;
- shaxsning rivojlanishi;
- insonlar o‘rtasidagi munosabatlar.

Psixologiya hayotda juda muhim, chunki u:

- o‘zimizni yaxshiroq tushunishga yordam beradi;
- boshqalar bilan to‘g‘ri munosabat qurishni o‘rgatadi;
- stress va muammolarni yengishda yordam beradi;
- to‘g‘ri qaror qabul qilishga ko‘maklashadi.

Psixologiya — bu inson ruhiyatini o'rganadigan muhim fan bo'lib, u hayotimizni yaxshiroq tushunish va boshqarishga yordam beradi.

Psixologiya insonning ichki dunyosini, uning fikrlari, hissiyotlari va xulq-atvorini o'rganadigan muhim fan hisoblanadi. Bugungi kunda psixologiya nafaqat ilmiy soha sifatida, balki kundalik hayotda ham muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Inson hayotida psixologiyaning o'rni juda katta. Har bir inson o'z hissiyotlarini boshqarish, muammolarni hal qilish va to'g'ri qaror qabul qilishda psixologik bilimlarga ehtiyoj sezadi. Bu bilimlar insonning o'zini anglashiga va o'z ustida ishlashiga yordam beradi.

Psixologiya jamiyat hayotida ham muhim rol o'ynaydi. U insonlar o'rtasidagi munosabatlarni yaxshilash, nizolarni oldini olish va ijtimoiy muhitni sog'lomlashtirishga xizmat qiladi.

Ta'lim sohasida psixologiyaning ahamiyati alohida e'tiborga loyiq. O'quvchilarning qiziqishlari, qobiliyatlari va ruhiy holatini hisobga olgan holda ta'lim berish ularning bilim olish samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, psixologiya oilaviy munosabatlarda ham muhim o'rin tutadi. Ota-onalar farzand tarbiyasida psixologik yondashuvdan foydalansa, bolalarda sog'lom va ijobiy xulq-atvor shakllanadi.

Psixologiya insonning stressga bardoshlilikini oshirish, ruhiy muammolarni yengib o'tish va ijobiy fikrlashni rivojlantirishda ham yordam beradi.

Zamonaviy jamiyatda turli muammolar va tezkor o'zgarishlar inson ruhiyatiga ta'sir qilmoqda. Shu sababli psixologik bilimlar va maslahatlarga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda.

Psixologiya ish faoliyatida ham muhim ahamiyatga ega. U jamoada samarali ishlash, rahbarlik qilish va insonlar bilan to'g'ri munosabat o'rnatishda yordam beradi.

Sog'liqni saqlash sohasida psixologiyaning ta'rifi mijozlar va bemorlarning mutaxassislarining inson tafakkurining xulq-atvor rivojlanishi bo'yicha professional tadqiqotini anglatadi. Ushbu tadqiqot sohasi bemorlarning hissiy barqarorligi, fikrlash jarayonlari, xulq-atvor barqarorligi va aqliy harakatlarining boshqa

shakllarida muomala qilish to'g'risida ma'lumot va ma'lumotlarni ishlab chiqaradi. Ushbu kasbda ularning jismoniy va ruhiy salomatligi muammolari bilan to'ldiriladigan hissiy va xulq-atvor muammolarini hal qilish juda muhimdir.

Psixologiya ko'p jihatdan muhimdir, nima uchun bu juda muhim ekanligiga misol, hayot uchun xavfli bo'lgan ko'plab kasalliklar bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar. Psixologiyadan foydalanib, psixolog Parkinson kasalligi, Altsgeymer kasalligi va boshqa ko'plab nevrologik kasalliklar kabi kasalliklarni o'rgangan. Bugungi kunda biz bu kasalliklar haqida o'tmishdagidan ko'ra ko'proq bilamiz, olimlar hatto ushbu kasalliklardan jabrlanganlarga yordam beradigan doridarmonlarni ishlab chiqarishga muvaffaq bo'lishdi. Psixologiya ta'lim tizimida ham juda muhim.

Psixologiyaning muhimligining yana bir sababi, avvalgi tadqiqotlar bizga bergan tushunchadir. Masalan, psixologiyani o'rganish orqali biz tana va ong qanday ishlashini tushunishni o'rganamiz. Aql va tananing qanday ishlashini tushunishning misoli, ularni tushunish orqali biz hayotdagi kamroq murakkab narsalarni, masalan, stressni nazorat qilish, vaqtni boshqarish va samaraliroq o'rganishimiz mumkin. Yana bir misol, psixologik kasalliklar bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar bo'lishi mumkin. Psixologik tadqiqotlardan foydalanib, shifokorlar hozirda tibbiyot va hatto kasalliklardan jabrlanganlarni davolash usullarini ishlab chiqdilar.

Bu, shuningdek, odamlar tomonidan amalga oshiriladigan turli xil faoliyat ko'nikmalarini, bilimlarini va tushunishni qo'llash va qo'llash va ulardan kundalik faoliyatda qanday foydalanilishini, bu voqealar doirasidami, odamlar bilan gaplashishmi, ta'lim va ish bilan ta'minlash, munosabatlar va hatto ruhiy salomatlikni davolashdami? masalalar.

Psixologiya anatomiya, fiziologiya, sotsiologiya, antropologiya, tarix va insonning jismoniy yoki ruhiy tabiatidagi o'zgarishlarga taalluqli boshqa fanlar bilan birgalikda ta'lim sohasidagi mutafakkirlar va xodimlarga ular ishlayotgan material haqida bilim berish ishlarini olib boradi. Qishloq xo'jaligining ilmi va san'ati kimyo va botanikaga bog'liq bo'lgani kabi, ta'lim san'ati ham fiziologiya va psixologiyaga bog'liq. To'liq psixologiya fani har bir insonning aql-zakovati, fe'latvori va xulq-

atvori haqida har bir haqiqatni aytib beradi, inson tabiatidagi har qanday o'zgarishlarning sababini aytib beradi, har bir tarbiyaviy kuch - har bir shaxsning boshqasini yoki hayotini o'zgartirgan har bir harakati qanday natijaga olib kelishini aytadi. agentning o'zi - bo'lar edi. Bu bizga insoniyatdan dunyo farovonligi uchun foydalanishga yordam beradi, xuddi biz qulagan jismlar yoki kimyoviy elementlardan foydalanganda qanday natijaga erishamiz.

G'ayriinsoniy mavjudotlarning aqliy va axloqiy farqlari qay darajada ularning asl tabiatining oqibati bo'lib, ular kelib chiqqan ajdod bilan belgilanadi, bu ta'lim uchun asosiy ahamiyatga ega. Ajdodlar ta'sirining ta'siri ham shunday. Liderlik, badiiy temperament, o'ziga xoslik, qat'iyatlilik, matematik qobiliyat yoki vosita mahorati kabi fazilatlar mikroblarda bir yoki bir nechta birlik belgilar bilan ifodalanadimi yoki ular merosda "Mendelizatsiya" qiladimi yoki ularning har biri Shu qadar ko'p birlik belgilarning o'zaro hamkorligi, ularning meros qonunlari "aralashtirish" qonunlari bo'lib, bu savolning javobi irqiy yaxshilash uchun qanday vositalardan foydalanishni hal qiladi. Shubhasiz, ajdodlarning aql-idrok va xarakterga ta'sirining miqdori ham, ishlash usuli ham psixologiya tomonidan o'rganilishi kerak bo'lgan savollardir.

Insonning asl tabiatini o'zgartirish uchun bolalik davrida va butun umr davomida harakat qiladigan ko'plab kuchlarning ta'sir qilish natijalari va usullari psixolog, sotsiolog yoki ta'lim talabasi ishiga bir xil darajada mos keladi, ammo oxirgi ikkitasi tabiiy ravishda o'rganiladi. birinchilar erishgan barcha narsadan foydalaning. Garchi bunday muammolarni o'rganish hali ham qo'pol, chayqovchilik va ko'pincha noto'g'ri bo'lsa-da, biz iqlim, oziq-ovqat, shahar hayoti, sanoatning ixtisoslashuvi, oila va davlatning turli shakllari, turli xil "tadqiqotlar" ta'siriga umid qilishimiz mumkin. "Maktablar va shunga o'xshash narsalar diqqatli psixologlar tomonidan va ranglarni ko'rish yoki masofani idrok etishda bo'lgani kabi ehtiyotkorlik bilan o'rganiladi.

Psixologning hissasi inson hayotining har bir bosqichida, go'daklikdan qarilikgacha mavjud. Psixologning jamiyatdagi o'rnini bolalarning maktabda yaxshiroq o'qishini ta'minlashdan tortib, kattalarga munosabatlar va hayotiy

voqealarga dosh berishga imkon berishgacha. Uning ahamiyati psixologning inson xulq-atvorini qanday o'rganishi, tibbiy holatga tashxis qo'yish va davolash, turmush tarzini yaxshilash va huquq tizimida qanday namoyon bo'lishini ko'rish mumkin. Huquqiy sharoitlarda psixologlar huquqni muhofaza qiluvchi organlarga fuqarolik va jinoiy ishlarning psixologik jihatlari haqida tushuncha berish orqali yordam beradi. Ular bolalarga nisbatan zo'ravonlik haqidagi da'volarni tekshiradilar, guvohlarning aqliy qobiliyatini baholaydilar va bolalar guvohlari bilan bog'liq hollarda muhim yordam ko'rsatadilar. Psixologlar, shuningdek, jinoyat qurbonlari uchun maslahat va boshqa psixiatrik yordam ko'rsatadilar.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, psixologiya inson hayotining barcha sohalarida muhim o'rin tutadi. U insonning o'zini anglashiga, jamiyatda to'g'ri yashashiga va muvaffaqiyatga erishishiga xizmat qiluvchi muhim fan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Turdiyevna, K. Z., & Ruzimovna, K. G. (2021). The role of zoonyms in the expression of axiological content. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(10), 1430-1434.
2. Zulkhumor, K. (2021). Semantics and lingu-culturological features of old uzbek lexemans. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(8), 488-497.
3. Yusupov, S. (2023). Use of Zononyms in Works. *International Journal of Trend in Scientific Research and Development (IJTSRD)*.
4. Allambergenov, H. (2023). Innovative ways to teach the life and work of Rashod Nuri Guntekin in literary education. *The Peerian Journal*, 18, 2529.
5. Ziyo.net